

ILMARINEN

VASTUULLISEN SIJOITTAMISEN PERIAATTEET

Ilmarisen hallituksen hyväksymä 20.12.2017

SISÄLTÖ

JOHDANTO	2
SUORAT ARVOPAPERISIJOITUKSET	3
OMAISUUSLAJIKOHTAISET ERITYISPIIRTEET	3
SUORAT LISTAAMATTOMAT OSAKKEET JA SIJOITUSLAINAT	4
OMAISUUSLAJIKOHTAISET ERITYISPIIRTEET	4
KIINTEISTÖSIJOITUKSET	4
RAHASTOSIJOITUKSET	5
OMAISUUSLAJIKOHTAISET ERITYISPIIRTEET	5

JOHDANTO

Vastuullinen sijoittaminen on kiinteä osa Ilmarisen sijoitustoimintaa. Ilmarisen tehtävänä on sijoittaa eläkevarat tuottavasti ja turvaavasti siten, että pystymme maksamaan eläkkeet myös tulevaisuudessa. Olemme pitkäaikainen sijoittaja, ja velvollisuutemme on toimia asiakkaidemme ja eläkkeensaajien edun mukaisesti. Osana tämän tehtävän toteuttamista otamme huomioon sijoituspäätösten ympäristöön, yhteiskuntaan ja hallintotapaan liittyvät näkökohdat, jotka voivat vaikuttaa sijoitusten taloudellisiin tuottoihin. Hallinnoimme aktiivisesti sijoituksiin liittyviä vastuullisuusriskejä sekä tunnistamme sijoitusmahdollisuuksia kestävän kehityksen haasteiden ratkaisuihin. Lisäksi vaikutamme positiivisesti vastuullisuuden edistämiseen sekä omalla sijoitustoiminnallamme että myös valitsemiemme varainhoitajien kautta. Vastuullisen sijoittamisen periaatteiden tavoitteena on taata, että toimimme Ilmarisen arvojen mukaisesti.

Ilmarisen vastuullisuutta ohjaa kolme keskeistä periaatetta, jotka ovat:

- 1 Kansainvälisten normien noudattaminen
- 2 Aktiivinen omistajuus/dialogi
- 3 Vastuullisuusanalyysin integrointi sijoituspäätöksiin

Periaatteiden toteuttamiseksi olemme määritelleet tarkemat omaisuuslajikohtaiset toimintatavat ja työkalut. Taulukossa 1 on esitetty vastuullisen sijoittamisen toimintatapojen hyödyntäminen omaisuuslajeittain.

Ilmarisen vastuullisen sijoittamisen periaatteiden laatimisesta ja päivittämisestä vastaa Ilmarisen omistajapolitiikan johtoryhmä, jonka puheenjohtaja on sijoitusjohtaja ja johon kuuluu lisäksi edustajia sijoituslinjalta, lakiasioista ja viestinnästä. Periaatteiden toteuttamisesta vastaa Ilmarisen sijoitusorganisaatio. Ilmarinen on allekirjoittanut YK:n tuemat vastuullisen sijoittamisen periaatteet (Principles for responsible investment, PRI) ja raportoi vuosittain vastuullisen sijoittamisen periaatteiden toteuttamisesta.

	Vastuullisuuden integrointi	Aktiivinen omistajuus/dialogi	Yhtiökokousaktiivisuus	Vaikutaminen	Normi-rikkomusten seuranta ja/tai poissulkeminen
Listatut osakkeet	x	x	x	x	x
Yritysten joukko-velkakirjalainat	x	(x)		x	x
Valtionlainat	x				x
Johdannaiset (kohde-etuutena yksittäinen yritys)					x
Listamattomat osakkeet	x	x	x		
Sijoituslainat	x	(x)			
Kiinteistöt	x	x			
Rahastot, sisältäen rinnakkais-sijoitukset	x				

Taulukko 1. Vastuullisen sijoittamisen toimintatavat omaisuuslajeittain. Sulkumerkintä tarkoittaa, ettei kyseessä ole omaisuuslajin ensisijainen toimintatapa, mutta keinoa voidaan silti käyttää.

SUORAT ARVOPAPERISIJOTUKSET

Nämä periaatteet koskevat Ilmarisen suoria arvopaperisijoituksia listattuihin osakkeisiin, joukkovelkakirjalainoihin ja johdannaisiin, joiden kohde-etuutena on yksittäinen yritys.

Normirikkomusten seuranta ja sijoituskohteiden poissulkeminen

Odotamme sijoituskohteena olevien yritysten noudattavan YK:n Global Compactin periaatteita ja niihin linkittyviä kansainvälisiä normeja koskien ihmisoikeuksia, työelämän oikeuksia, ympäristöä ja korruptiota. Emme myöskään sijoita yhtiöihin, jotka valmistavat kansainvälisissä sopimuksissa kiellettyjä aseita, sisältäen ydinaseet, rypäleaset ja henkilömiinat. Palveluntarjoajamme käy arvopaperisijoituksemme läpi kaksi kertaa vuodessa ja raportoi havaitsemistaan normirikkomuksista ja niiden epäilyistä. Otamme tiedossamme olevat normirikkomukset huomioon uutta sijoituspäätöstä tehdessämme ja seuraamme säännöllisesti uusia rikkomusepäilyjä.

Kansainvälisten normien lisäksi olemme poissulkeneet sijoituksistamme tiettyjä yhtiöitä toimialan perusteella. Poissuljettuja toimialoja ovat:

- Tupakkatuotteiden valmistajat, joille tupakasta tulee yli 50 % liikevaihdosta
- Kivihiilestä riippuvaiset yhtiöt, joilla energian tuottamiseen käytettävän kivihiilen osuus on vähintään 30 % liikevaihdosta tai energiantuotannosta silloin, kun yrityksen liikevaihdosta vähintään 30 % tulee energiantuotannosta ja yrityksellä ei ole uskottavaa suunnitelmaa kivihiilen käytön vähentämiseksi tulevaisuudessa.

Emme sijoita sellaisten maiden valtionlainoihin, jotka Financial Action Task Force (FATF):n julkilausuman mukaan eivät täytä kansainvälisiä velvoitteita rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämisestä.¹ Emme saa sijoittaa sellaisten valtioiden lainoihin, joihin sijoittaminen on kielletty EU:n finanssipakotteiden perusteella². Lisäksi käytämme luokittelumetodeja erityisesti sijoittaessamme kehittyvien markkinoiden valtionlainoihin, sisältäen kriteerejä esimerkiksi lahjontaan ja lakien toimeenpanoon liittyen.

Aktiivinen dialogi ja vaikuttaminen

Keskustelemme sijoituskohteidemme kanssa aktiivisesti tavoitteenamme edistää vastuullisuutta ja puuttua epäkohtiin. Mikäli sijoituskohde ei noudata YK:n Global Compactin periaatteita, syvennämme keskusteluja vaikuttamisprosessiksi, joka tähtää epäsuotavan toiminnan loppumiseen ja vastuullisten toimintatapojen omaksumiseen. Mikäli epäsuotava toiminta ei lopu vaikuttamisen seurauksena, Ilmarisen viimeisenä keinona on omistuksesta irtautuminen. Teemme vaikuttamista sekä yksin että palveluntarjoajamme ja muiden sijoittajien kanssa. Kansainvälisten sijoitustemme osalta vaikutamme erityisesti osana pohjoismaisten sijoittajien Nordic

Engagement Cooperation -yhteistyötä, jossa ovat Ilmarisen lisäksi mukana ruotsalainen, tanskalainen ja norjalainen sijoittaja.

Edistämme yhtiöiden ympäristöraportointia ja vaikutamme erityisesti CDP:n kautta (entinen Carbon Disclosure Project) kautta ilmasto-, vesi- ja metsäraportoinnin lisäämiseksi.

Integrointi sijoitustoimintaan: Vastuullisuusluokitukset

Yritystoiminnan ympäristö- ja sosiaaliset vaikutukset sekä hallintotapa vaikuttavat yritysten tuottoihin, kustannuksiin ja maineeseen. Ne ovat siten merkityksellisiä myös sijoittajan tuottojen ja riskien näkökulmasta. Ilmarinen vaikuttaa yrityksiin rahoittajana erityisesti silloin, kun teemme päätöksiä osakeantiin tai joukkovelkakirjaemissioon osallistumisesta.

Vastuullisuusanalyysin integroimiseksi sijoitustoimintaan Ilmarisella on käytössä vastuullisen sijoittamisen luokitukset. Luokitusten perustana on yhdistelmä kolmansien osapuolien tuottamista vastuullisuusluokituksista, joita mukautamme sisäisellä ja ulkoisista lähteistä saatavalla analyysillä ja johtopäätöksillä. Vastuullisuusluokitusten perustana oleva analyysi sisältää laajasti yritystoiminnan vastuullisuuteen liittyviä riskejä ja mahdollisuuksia sekä yritystoiminnan jo toteutuneita vastuullisuuden epäkohtia ja normirikkomuksia. Huonoimpia luokituksia saaneisiin yrityksiin sijoittaminen vaatii aina erillisen luvan, joka voidaan myöntää ainoastaan tarkemman arvioinnin perusteella.

OMAISUUSLAJIKOHTAISET ERITYISPIIRTEET

Osakkeet

Osakkeiden osalta käytössämme oleviin vaikutusmahdollisuuksiin kuuluvat omistajan oikeudet. Osallistumme niiden yhtiöiden yhtiökokouksiin, joissa olemme merkittävä omistaja tai joissa osallistuminen on muusta syystä tarkoituksenmukaista. Valmistelemme Ilmarisen omat äänestysohjeet etukäteen, kiinnittäen huomiota erityisesti osakeantiin sekä omien osakkeiden hankintaan liittyviin valtuuksiin, palkitsemisjärjestelmiin ja hallituksen palkkioihin sekä hallitusten jäsenen riippumattomuuteen ja siihen, että hallituksessa on molempien sukupuolten edustaja.

Suomalaisissa yhtiöissä vaikutamme yhtiökokouksissa sekä aktiivisuudella nimitysprosessissa ja erityisesti lisätaamattomien yritysten osalta myös yhtiöiden hallituksissa. Ulkomaisten yhtiöiden yhtiökokouksiin osallistumme myös sähköisesti. Lisäksi vaikutamme yhtiökokouksissa osallistumalla esimerkiksi ilmastovaikutuksiin liittyvien osakkeenomistajien ehdotuksien antamiseen sekä tukemalla muiden omistajien vastaavia relevantteja ja tarkoituksenmukaisia ehdotuksia.

Käytämme osakevalinnassamme laajasti vastuullisia vertailuindeksejä: ne kattavat noin puolet listattujen osakkeiden salkusta. Salkunhoitajat vertaavat osakevalintojaan indeksiin, joihin sisältyvät toimialojen ja maantieteellisten alueiden vastuullisimmat yritykset.

1 Tällä hetkellä kiellettyjä valtioita ovat Iran ja Pohjois-Korea.

2 Tällä hetkellä kiellettyjä valtioita ovat Pohjois-Korea ja Syyria.

Etsimme aktiivisesti sijoituskohteiksemme yrityksiä, jotka edistävät liiketoiminnassaan kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumista.

Yritysten joukkovelkakirjalainat

Yrityslainoissa kiinnitämme vastuullisuusluokitusten osalta huomiota erityisesti eniten vastuullisuusriskejä sisältäviin sijoituskohteisiin ja näiden riskien hallintaan.

Johdannaiset

Vaikutamme ensisijaisesti yrityksiin, joissa meillä on osake- tai joukkovelkakirjalainasijoituksia. Emme aloita vaikuttamisprosessia yritysten kanssa johdannaispositioiden perusteella.

SUORAT LISTAAMATTOMAT OSAKKEET JA SJOITUSLAINAT

Ilmarisella on suoria sijoituksia listaamattomiin osakkeisiin ja sijoituslainoihin. Sijoituslainalla tarkoitetaan lainaa, jonka Ilmarinen myöntää yritykselle sijoitustarkoituksessa. Ilmarinen myöntää myös takaisinlainoja, joissa eläkeyhtiö lainaa työeläkemaksujen perusteella kertyneitä rahastoja asiakkailleen. Takaisinlainauksessa ei sovelleta vastuullisen sijoittamisen periaatteita, koska asiakkaalla on lakisääteinen oikeus takaisinlainaukseen.

Vastuullisuuden integrointi sijoitustoimintaan

Vastuullisuus otetaan huomioon sijoituspäätöstä tehdessä. Listaamattomien yritysten raportointi on pörssiyritysten raportointia rajallisempaa. Siksi listaamattomia yrityksiä arvioidessa korostuvat Ilmarisen esittämät kysymykset. Olemme määritelleet toimialakohtaiset vastuullisuuskysymykset niille yrityksille, joiden liiketoimintaan liittyy korkea vastuullisuusriski. Selvityksen laajuus voi vaihdella ottaen huomioon kyseessä olevan sijoitusmahdollisuuden kokoluokka, toimiala ja riskit.

Aktiivinen dialogi/vaikuttaminen

Pidämme vastuullisuusasioita esillä keskusteluissa yritysjohtajien kanssa. Syvennämme tarvittaessa keskusteluja vaikuttamisprosessiksi.

OMAISUUSLAJIKOHTAISET ERITYISPIIRTEET

Listaamattomat osakkeet

Listaamattomien yhtiöiden omistajana olemme tapauskohtaisesti mukana kohdeyhtiöiden hallituksissa ja vaikutamme myös sitä kautta kohdeyhtiöiden vastuullisuuteen ja sen kehittämiseen.

Sijoituslainat

Myönnämme sijoituslainoja sekä listatuille että listaamattomille yrityksille. Osalle listatuista yrityksistä on olemassa Ilmarisen arvopaperisijoituksia koskeva vastuullisuusluokitus. Jos luokitus on olemassa, noudatamme päätöksenteossa vastaavaa prosessia kuin saman luokituksen yritykseen tehtävässä listatussa sijoituksessa. Niille yrityksille joille luokitusta ei ole, noudatamme edellä kuvattuja listaamattomille sijoituksille laatimamme käytäntöjä.

KIINTEISTÖSJOITUKSET

Ilmarinen omistaa toimitila- ja asuinkiinteistöjä. Toimimme kiinteistöjen vuokranantajana, ylläpitäjänä ja rakennuttajana. Rakennusten ympäristövaikutukset ja rakennetun ympäristön suunnittelu ja käyttö ovat keskeisiä yhteiskunnan hyvinvoinnin näkökulmasta.

Kiinteistöjen omistaminen (vuokraus ja ylläpito)

Sijoitamme resurssitehokkaisiin ja käyttäjille terveellisiin ja turvallisiin rakennuksiin, jotka sijaitsevat hyvien kulkuyhteyksien päässä. Teemme tiivistä yhteistyötä vuokralaisten kanssa sijoituksen elinkaaren eri vaiheissa. Yhteistyön tavoitteena on asiakastyytyväisyyden parantaminen mm. saamalla tietoa mahdollisista muutostarpeista tilojen käyttöön. Tarjoamme toimitilavuokralaisillemme yhteistyötä ympäristöasioiden edistämiseksi esimerkiksi rahoittamalla energiatehokkaita ratkaisuja. Haemme lisäksi LEED-ympäristöluokituksia osalle olemassa olevia toimitilakiinteistöjä.

Ylläpidon osalta yhteistyöllä voidaan torjua harmaata taloutta, minimoida rakennusten negatiivisia ympäristövaikutuksia ja parantaa energiatehokkuutta. Teemme suunnitelmallista ja ennakoivaa kiinteistöjohtamista, mikä tarkoittaa pitkäjänteistä ja rakennuksen elinkaaren pituista kiinteistön hoidon suunnittelua ja toteuttamista. Puutemme ongelmakohtiin ripeästi ja tunnemme vuokralaisemme ja kohteemme hyvin.

Ylläpidämme kiinteistökantaamme tavalla, joka säilyttää rakennusten arvon. Omistamme useita kaupunkikuvallisesti merkittäviä rakennuksia erityisesti Helsingin keskustassa ja otamme huomioon niiden ylläpidossa kulttuurisen vastuun. Kulttuurinen vastuu tarkoittaa meille korjaushankkeiden toteuttamista kaupunkikuvallisesti ja arkkitehtonisesti laadukkaasti sekä elävä kaupunkikulttuuri huomioiden.

Rakennuttaminen

Edellytämme toimitilojen rakennuttamisessa vähintään LEED-kulta tai vastaavaa ympäristöluokitusta. Luokitus asettaa tiukat vaatimukset esimerkiksi rakennusmateriaalien valinnalle, energiatehokkuudelle, veden kulutukselle, sisäilman laadulle ja rakennuksen sijainnille.

Lisäksi edellytämme palveluntuottajiltamme tilaajavastuun toteuttamista, harmaan talouden torjuntaa ja työturvallisuuden käytäntöjen omaksumista. Olemme mukana kehittämässä näitä käytäntöjä kiinteistö- ja rakennusalalla esimerkiksi osallistumalla työryhmiin ja julkiseen keskusteluun.

RAHASTOSIJOITUKSET

Ilmarisella on rahastosijoituksia osake-, yrityslaina-, pääoma-, infrastruktuuri-, metsä-, velkapääoma-, absoluuttisen tuoton ja kiinteistörahastoihin. Rahastosijoituksissa Ilmarisen omistus on välillinen eli sijoituksia hallinnoi ulkopuolinen varainhoitaja.

Osake- ja yrityslainarahastojen osalta periaatteita sovelletaan ainoastaan aktiivirahastoihin eli sellaisiin rahastoihin, jotka tekevät aktiivisia sijoituspäätöksiä. Periaatteet eivät siis koske indeksirahastoja, joissa ei oteta kantaa sijoituskohteen oleviin yrityksiin vastuullisuusnäkökulmasta, vaan tarkoituksena on saavuttaa markkinoiden keskimääräinen tuotto mahdollisimman matalilla kustannuksilla.

Varainhoitajan ja rahaston valinta

Sijoitusprosessivaiheessa on parhaat mahdollisuudet vaikuttaa rahaston toimintaperiaatteisiin, koska sijoituksen jälkeen keskeinen päätöksentekovalta rahastossa on rahastoyhtiöllä. Rahastojen valintavaiheessa arvioimme laajasti vastuullisen sijoittamisen toteutusta.

Minimivaatimuksena edellytämme varainhoitajilta rahastojen koskevia vastuullisen sijoittamisen periaatteita, vastuiden ja roolien selkeää määrittelyä, vastuullisuusanalyysin integrointia osaksi sijoituspäätöksiä sekä raportointia sijoittajille. Varainhoitajalla ei tarvitse olla kaikkia edellä kuvattuja periaatteita käytössä rahastosopimusta tehtäessä, vaan varainhoitaja voi kehittää niitä yhteistyön aikana sopimuksen mukaisesti.

Lisäksi katsomme varainhoitajan eduksi, mikäli se on sitoutunut seuraamaan ja edistämään YK:n Global Compactin ja siihen liittyvien normien noudattamista rahastosijoitusten kohdeyrityksissä. Pidämme myönteisenä varainhoitajan sitoutumista kansainvälisiin vastuullista sijoittamista edistäviin aloitteisiin kuten PRI:hin (Principles for responsible investment) tai esimerkiksi omaisuuslajin vastaavaan omaan aloitteeseen tai ohjelmaan.

Varainhoitajan seuranta

Seuraamme vastuullisen sijoittamisen toteuttamista vuosittain varainhoitaja- tai rahastokohtaisesti joko rahastokyselyllä tai rahastomanagerikohtaisilla tapaamisilla. Seurannan tavoitteena on saada tietoja parhaista käytännöistä ja kehityskohteista. Näitä tietoja käymme läpi varainhoitajien kanssa esimerkiksi rahastotapaamisissa. Kannustamme varainhoitajia seuraamaan sijoituskohteiden vastuullisuuden kehitystä ja niiden vaikutuksia sekä raportoimaan varainhoitajien omista vastuullisuuskäytännöistä ja sijoituskohteiden vastuullisuudesta.

OMAISUUSLAJIKOHTAISET ERITYISPIIRTEET

Osake- ja yrityslainarahastot

Hyödynnämme sijoituksissa osakerahastoihin ja yrityslainarahastoihin mahdollisuuksien mukaan Ilmarisella suorissa arvopaperisijoituksissa käytössä olevia vastuullisuusluokituksia. Emme velvoita varainhoitajia noudattamaan Ilmarisen luokituksia, mutta käytämme niitä tapauskohtaisesti keskustelujen pohjana.

Velkapääoma- ja yrityslainarahastot

Rahastot pystyvät vaikuttamaan sijoituskohteiden vastuullisuuteen parhaiten sijoituspäätöksen yhteydessä. Koska velkasijoittajalla ei ole äänivaltaa yhtiössä, vaikuttamismahdollisuudet jäävät osakesijoittajaa vähäisemmiksi.

Tavoitteenamme on, että sijoituskohteenamme olevat velkapääomarahastot eivät sijoittaisi niihin toimialoihin, joihin emme sijoita suorissa listatuissa sijoituksissamme (ks. sivu 3). Pyrimme rahastosopimusta tehdessä määrittelemään tiettyjen toimialojen sijoituskohteet poissuljetuiksi.

Pääoma- ja infrarahastot, sisältäen rinnakkaissijoitukset

Pääomasijoituksemme koostuvat sijoituksista pääomarahastoihin sekä rinnakkaissijoituksista, joissa sijoitamme yksittäiseen kohdeyritykseen rahasto-osuuden lisäksi myös suoraan. Myös rinnakkaissijoitusten osalta rahastoyhtiö hallinnoi sijoitusta. Rinnakkaissijoitusten osalta rahastomanagerin vastuullisuutta osana sijoitusprosessia pystytään arvioimaan hyvin sijoitusta analysoidessa.

Pääomarahastojen erityispiirteenä on, että pääomasijoittaja pystyy omistajan roolissa vaikuttamaan yritystoimintaan ja kestäväen yrityskulttuurin rakentamiseen. Pääomasijoittaja pystyy merkittävän äänivaltansa kautta vaikuttamaan vastuullisuuden edistämiseen ja vähentämään yrityksen toimintaan liittyviä vastuullisuusriskejä ja hyötymään arvonluontimahdollisuuksista.

Tavoitteenamme on, että sijoituskohteenamme olevat pääoma- ja infrarahastot eivät sijoittaisi niihin toimialoihin, joihin emme sijoita suorissa listatuissa sijoituksissamme (ks. sivu 3). Pyrimme rahastosopimusta tehdessä määrittelemään tiettyjen toimialojen sijoituskohteet poissuljetuiksi.

Absoluuttisen tuoton rahastot (hedge fund)

Absoluuttisen tuoton rahastojen osalta Ilmarisen vastuullisen sijoittamisen käytännöt keskittyvät hyvään hallintoon. Pidämme tärkeänä, että rahastolla on nimetty sääntöjen noudattamista valvova sijoitustoiminnasta riippumaton henkilö (esim. compliance officer), jolla on tarvittavat oikeudet puuttua rahaston salkunhoitajien toimintaan. Selvitämme hallintotavan lisäksi myös ympäristö- ja sosiaalisen vastuun huomiointia rahastojen toiminnassa.

Ilmarisen määrittelemät rahastosijoittamisen minimivaatimukset eivät sellaisenaan sovellu absoluuttisen tuoton rahastojen vastuullisuusmäärittelyyn. Ilmarinen on Standards Board for Alternative Investmentsin (SBAI) sijoittajajäsen ja edistää sitä, että valitut varainhoitajat noudattavat SBAI:n standardeja. SBAI:n standardit keskittyvät pääasiassa hyvään hallintoon, sisältäen suositukset esimerkiksi rahaston itsenäisestä hallinnosta, sijoitusten arvonmäärityksen toteuttamisesta ja kolmannen osapuolen palveluntarjoajien nimeämisestä.

Kiinteistörahastot

Ilmarinen ei tällä hetkellä tee uusia sijoituksia kiinteistörahastoihin. Vanhat sijoitukset erääntyvät muutamien vuosien kuluessa. Seuranta on vähäisempää kuin niissä rahastoluokissa, joissa uusia sijoituksia tehdään.